

bytte bort mod Udtidens, og hvad det latinske Sprog angaar som Sprog, er det langt mere en Kuriositet end noget Nyttigt, endfjg noget Uundværligt. Derfor er Klassiciteten kommen til at staa efterhaanden som en gammel ærverdigg, yderst massiv og stærk Bygning, men under hvilken Tidens Strøm har skyllet Grunden bort. Det er vanskeligt for dens Forsvarere at godtgjøre, at en Bygning staaar lige godt, enten Grunden er tagen bort eller ei. Det er blevet deres Opgave at finde nye Støttepunkter, nye Argumenter for Klassicitetens Fortrinlighed, og det er derfor, man nutildags kan høre en saa fortviolet Theori som den, at Hovedfordelen ved den klassiske Undervisning skulde være at søge i den latinske Grammatik. Det er en Betragtning af samme Art, som om man vilde sige, at Hovedfordelen ved at gaa med en Frakke var at søge i Vanskeligheden ved at faae den trukket paa. Den latinske Grammatik er simpelthen et Udtryk, en Maalestof for den mekaniske Vanskelighed ved at lære det latinske Sprog og har i og for sig aldeles ikke nogen som helst selvstændig Nytte eller Betydning. Men jeg skal ikke komme ind paa en Blanding af den klassiske, modfat den mere realistiske — eller hvad man nu skal kalde den — frentidige Undervisning. Jeg for mit Vedkommende underruderer paa ingen Maade de klassiske Studiers Betydning; jeg tror, at de endnu faa vel i æsthetisk som i almindelig aandsdannende Retning kunne spille en stor Rolle i Undervisningen, skjøndt jeg finder denne sidste paa ganske andre Punkter og i ganske andre Henseender end der, hvor man i Almindelighed søger den. Men det er min Overbevisning, at man kan opnåa det samme Resultat ved andre Studier, ikke blot i fuldt samme Maal, men endogsaa i større Maal og faaledes, at de Kundskab, der derved bibinges, ere af større positiv, reel Nytte. Derfor er det min Overbevisning, at man før eller senere maa komme bort fra de klassiske Studier, uagtet jeg, som sagt, bestemte skraaader, at vi i saa Henseende gaa i Spidsen. Det derimod, der her umiddelbart ligger for, er Spørgsmaalet om de klassiske Studiers Betydning som Sprog. I denne Retning er det jo klart nok, at Latinen mere og mere har tabt sin Betydning, og det af den ganske naturlige Grund, at efterhaanden som den menneskelige Tænkudvikling skrider fremad, kan den umulig som Middel til at udtrykke sig i nøies med et dødt Sprog, der forlængst er standset i sin Udvikling. I Middelalderen, dengang man væsentlig var i en Stillstandsperiode, kunde man endnu til Nød nøies dermed; nu er det umuligt. Og da vi ikke blandt de store moderne Sprog have noget enkelt, der er almindelig anerkjendt som Universal-sprog, nødes man til at tage Forholdene, som de ere, og at lære eet eller flere af dem, saa mange man behøver og har Brug for.

En Ting antager jeg, at vi vist Alle kunne være enige om. Sproget er i første Linie simpelt-

hen et Middel til Meddelelse. Sproget, det mundtlige eller det skrevne, er det Medium, hvorigennem al Kundskab meddeles fra Menneske til Menneske. Sproget er det Middel, hvorigennem al den Kundskab erhverves, der ikke vindes ved direkte Sagttagelse og Sandsning af indre og ydre Fænomener. Sproget er et Middel, ikke et Maal. Sproget qua Sprog har ene og alene sin Betydning deri, at det er et Middel til at naae noget Andet. Sprogets Værdi er ene og alene at søge i den Anvendelse, der er for det som Sprog. Ingen falder derfor paa at ville indføre Gottentottist eller Patagonisk eller Papuanisk i de lærde Skolers Undervisning. Derimod optager man Lybsk, Engelsk og Fransk, fordi vi ikke kunne undvære disse Sprog, hvis vi ikke ville sætte os udenfor den store almindelige menneskelige Kultur. Naar der nu er Tale om det Tidspunkt, det Omfang, den Maade, hvorpaa de levende Sprog bør læses, saa vil jeg for mit Vedkommende vedkjende mig et Ideal, som jeg maaske staaar temmelig ene med, nemlig det, at ethvert Barn paa 12 Aar skal kunne tale 4 Sprog. (Munterhed.) Ja, de Herrer le, og det er sikkert ogsaa temmelig vanskeligt at naae et saadant Resultat; men jeg vil dog sige, at Enhver, som har truffet Børn, hvis Forældre have reist med dem fra Land til Land, saa at de fra unge af have hørt Leilighed til at lære Sprogene ad praktisk Veie, vil vide, at Maalet ikke er uopnaaeligt. Man vil ogsaa i Grændsekrænkninger, hvor forskjellige Nationaliteter mødes, finde Børn, ja Børn af Almuen, som med stor Lethed tale to eller tre Sprog. Tingen er, at Tillegnelsen af et Sprog er en ren Hufommelses- og Udfælsesag. Der er ikke noget Studium, der stiller i den Grad ringe Krav til Lærerne og til Gjengjæld saa store Krav til Hufommelsen som Tillegnelsen af et Sprog. Men Sprog kan tilegnes paa to Maader: enten derved, at man sætter sig hen og lærer dem systematisk, bevidst udenad, eller ogsaa derved, at man lærer dem gennem den daglige Raavirkning og praktiske Brug. Naar et Barn faar indprentet et Sprog paa denne sidste Maade, sker det næsten uden nogen Anstrengelse for det, og det tilegner sig Sproget, navnlig til Talebrug, langt fuldstændigere, end det er muligt paa et senere Stadium. Naar man fra Ungdommen af har tilegnet sig et Sprog, saa slipper man for i en senere Alder at skulle anvende en lang og kostbar Tid til dette rent elementære Studium, der i og for sig ikke har noget andet Værd end den at kunne tjene andre Formaal. Jeg for mit Vedkommende skal tilstaa, at jeg kjender ikke noget for Anden saa godt, for Lanken saa ørfeskøft, ja jeg vil næsten sige noget saa hængende Arbejde som det i en senere Alder at skulle lære Sprog. Man kommer til et fremmed Land — man sidder der og sliber i Limer, Uger, Maanedes, ja maaske Aar, for at tilegne sig en Færdig-